

revolutiedreiging in november '18, van '42 af een bepalend element was geweest in het denken van vele vooraanstaande OD'ers. Wij wezen er ook al op dat die KP'ers en LO'ers, alsook verscheidene OD'ers, vooral gevaren duchtten van de zijde van de RVV waarin communisten vooraanstaande posities waren gaan bekleden en waartoe groepen behoorden die, zo werd gemeend, goeddeels uit communisten bestonden. Die al in de herfst van '44 bestaande beduchtheid voor wat communisten ten tijde van of na de bevrijding zouden kunnen ondernemen, werd in november aangewakkerd door de troebelen in België en in december door die in Griekenland – wij komen op die beduchtheid nog terug maar voordat wij dat doen, lijkt het ons wenselijk, een beeld te geven van de activiteit van de illegale CPN in de hongerwinter en van de denkbeelden die door haar werden verkondigd.

De illegale CPN

Schrijven wij over de activiteit van de illegale CPN, dan willen wij vooropstellen dat er met name in de hongerwinter talrijke communisten zijn geweest die een deel van hun illegale activiteit of zelfs die gehele activiteit ontplooiden in het verband van een andere organisatie: de RVV of de BS. Impliciet hebben wij dan ook, toen wij in hoofdstuk 7 de RVV-groepen en in hoofdstuk 8 de Binnenlandse Strijdkrachten behandeldden, al veel geschreven over door communisten bedreven illegaal werk. In deze paragraaf gaat het over iets anders, nl. over de illegale activiteit van de CPN als zodanig.

Die activiteit was begonnen (wij herhalen nu eerst enkele gegevens uit vorige delen) in de zomer van '40. Het Driemanschap waaraan de leiding was toevertrouwd (Paul de Groot, Lou Jansen, Jan Dieters), had toen eerst, tegen de achtergrond van het Duits-Russisch bondgenootschap, een poging ondernomen om een deel van de legale activiteit voort te zetten, o.m. door het opnieuw doen verschijnen van het dagblad van de partij, het *Volksdagblad*, en van het theoretisch maandblad, *Politiek en Cultuur*; in dat maandblad was een (vermoedelijk door de Groot geschreven) artikel opgenomen waarin het wenselijk was genoemd dat 'geen enkel gezag van de weggelopen regering' meer zou worden erkend, dat die regering 'tegenover Duitsland een waarlijkne neutraliteit' zou betrachten en dat 'het Nederlandse werkende volk tegenover de Duitse bezetting . . . een correcte houding (zou) aannemen'. Deze uitlatingen